Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (VNS 11/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty liikenne- ja viestintävaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 6/2026 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 10/2026 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 12/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- luonnonvaraneuvos Mikko Peltonen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Sally Weaver, ympäristöministeriö
- tutkimusprofessori Kristiina Lång, Luonnonvarakeskus
- tutkimusprofessori Tommi Ekholm, Ilmatieteen laitos
- puheenjohtaja Jyri Seppälä, Suomen ilmastopaneeli
- kehittämispäällikkö Sampo Soimakallio, Suomen ympäristökeskus
- principal scientist, energy transition Tiina Koljonen, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- toimitusjohtaja Tuuli Kaskinen, Climate Leadership Coalition ry
- johtava asiantuntija Janne Peljo, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- ekonomisti, ilmastopolitiikan asiantuntija Petteri Haveri, Energiateollisuus ry
- maaperä- ja ilmastoasiantuntija Heikki Aro, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- johtaja, kestävä kasvu Teppo Säkkinen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen Luontopaneeli
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli

- BIOS-tutkimusyksikkö
- Fingrid Oyj
- Neova Oy
- Demos Helsinki Oy
- Kemianteollisuus KT ry
- Kierrätysteollisuus ry
- Metsäteollisuus ry
- Rakennusteollisuus RT ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, Sitra
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- emeritusprofessori Markku Ollikainen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Selonteon tausta ja arvioinnin lähtökohdat

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on osa ilmastolain suunnittelujärjestelmää. Tässä kokonaisuudessa sen tarkoituksena on esittää skenaarioita taakanjako-, päästökauppa- ja maankäyttösektorin yhteenlaskettujen kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien kehityksestä tulevan ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelun ja valintojen taustaksi. Suunnitelmaa varten on laadittu monitieteellisenä yhteistyönä neljä vaihtoehtoista tulevaisuusskenaariota.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman tarkoituksena ei ole esittää tai linjata yksittäisiä politiikkatoimia tai ottaa kantaa siihen, mikä vaihtoehtoisista skenaarioista olisi toivottava tai mitkä toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot olisivat parhaita. Suunnitelma ei sen vuoksi sisällä myöskään vaikutusarvioita. Sen tehtävä poikkeaa siten lähitulevaisuuden politiikkalinjauksia esittelevistä keskipitkän aikavälin suunnitelmista, eli energia- ja ilmastostrategiasta, keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta. Näistä suunnitelmista talousvaliokunta on esittänyt erillisen arvionsa antamissaan mietinnöissä (ks. TaVM 10/2026 vp — VNS 8/2026 vp) ja lausunnoissa (ks. TaVL 5/2026 vp — VNS 9/2025 vp).

Talousvaliokunta tarkastelee arvioinnin kohteena olevaa selontekoa toimialansa mukaisesti erityisesti taloudellisen toimintaympäristön näkökulmasta. Suunnitelmaa on arvioitu varsin laajasti myös talousvaliokunnan saamissa erikoisvaliokuntien lausunnoissa (LiVL 6/2026 vp, YmVL 10/2026 vp ja MmVL 12/2026 vp), jotka muodostavat osaltaan taustaa talousvaliokunnan arvioinnille ja on otettu huomioon tässä mietinnössä.

Vaihtoehtoiset skenaariot

Suunnitelman pitkän aikavälin skenaariot (LTS) esittävät neljä vaihtoehtoista kehityssuuntaa kohti kestävää ja vähähiilistä yhteiskuntaa. Skenaarioita määrittävät yhteiskunnan muutoksen ohjautuminen joko poliittisen sääntelyn tai markkinatoimijoiden kautta sekä toisaalta arvojen jatkuvuus tai muutos. Näiden perusteella muodostuvat skenaariot kuvaavat erilaisia painotuksia tai valintoja: kansallinen ja EU:n omavaraisuus, ekologinen kestävyys ja globaali tasa-arvo,

markkinavetoinen vihreä kasvu tai alueellisen tasa-arvon ja kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Nykyiseen arvomaailmaan ja normeihin perustuvia skenaarioita ovat Suomi edellä -skenaario (FIN) ja markkinat edellä -skenaario (BIZ). Ympäristö edellä -skenaario (ENV) ja yhteiskunta edellä -skenaario (PPL) taas perustuvat muuttuneisiin arvoihin ja normeihin.

Selonteossa on arvioitu, että mikään vaihtoehtoisista skenaarioista ei edusta todennäköistä tulevaisuudenkuvaa, vaan määrittämällä skenaarioiden painotukset eri tavoin tutkijat pyrkivät kuvaamaan pikemminkin ääriskenaarioita, jotka kuitenkin voisivat jossain määrin toteutua vuoteen 2055 mennessä. Todennäköinen pitkän aikavälin kehitys riippuu merkittävästi globaalista talouden ja teknologian kehityksestä sekä poliittisesta kehityksestä. Pitkän aikavälin kehityksen on todennäköisesti arvioitu olevan esitettyjen skenaarioiden välissä.

Suunnitelma antaa Suomen mahdollisista päästövähennyspoluista varsin positiivisen tulevaisuudennäkymän. Hiilinegatiivisuuden Suomi saavuttaisi kaikissa suunnitelman skenaarioissa ennen vuotta 2050. Ilmastolain asettamat kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen vähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050 pystyttäisiin saavuttamaan kaikissa muissa paitsi Suomi edellä -skenaariossa. Vuoden 2035 hiilineutraaliustavoite saavutetaan sen sijaan ainoastaan Ympäristö edellä -skenaariossa. Hiilineutraalius voitaisiin kuitenkin saavuttaa vuoteen 2035 mennessä kaikissa skenaarioissa esimerkiksi rajoittamalla hakkuita tai tukemalla teknisiä hiilinieluja merkittävästi etupainotteisesti siten, että investoinnit voisivat toteutua jo 2030-luvun alkupuolella.

Esitettyjen skenaarioiden on talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa arvioitu olevan yleisesti ottaen laadukkaasti valmisteltuja ja kuvaavan kattavasti erilaisia vaihtoehtoisia tulevaisuuden kehityssuuntia. Energiantuotannon ja -kulutuksen päästöt vähenevät kaikissa skenaarioissa merkittävästi erityisesti uusiutuvan energian osuuden kasvun ja sähköistymiskehityksen kautta. Tämä kehityskulku jatkaa jo toteutunutta päästövähennyskehitystä ja on hyvin linjassa kansainvälisen skenaariotutkimuksen kanssa. Valiokunta toteaa kuitenkin, että suunnitelman tarkoituksenmukaisuuteen vaikuttaa merkittävästi skenaarioiden tietopohjan ajantasaisuus. Asiantuntijalausunnon mukaan suunnitelman hyväksymisen jälkeen metsien tietopohjassa ja mallinnuksessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu erityisesti päästökauppasektorin päästökehityksen pitkän aikavälin skenaarioiden näkymien olevan konservatiivisia, etenkin jos puhtaan siirtymän investoinnit Suomessa kehittyvät positiivisesti. Tämä koskee erityisesti perusskenaarion (WEM) arvioita päästötaseen kehityksestä, ja on arvioitu että hallituksen harkitsemia politiikkatoimia ja joitain ylimääräisiä, mutta vaikutuksiltaan pieniä toimia sisältävä politiikkaskenaario (WAM) voi olla lähempänä Suomen todellista tulevaa päästökehitystä.

Selonteon skenaariot mukailevat nykyistä elinkeinorakennetta eivätkä siksi kata kaikkia mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että nyt esitettyjen lisäksi selontekoon olisi ollut perusteltua sisällyttää myös tavoitteellisempi skenaario, joka korostaisi esitettyä enemmän Suomen vahvuuksia ja potentiaalia puhtaan siirtymän toimijana. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös ympäristövaliokunnan lausunnossa (YmVL 10/2026 vp) esitettyyn havaintoon siitä, että

suunnitelmassa esitetään hyvin niukasti johtopäätöksiä. Talousvaliokunta katsoo, että suunnitelman hyödynnettävyyttä päätöksenteon taustana edistäisi sen kiinnittäminen vahvemmin asetettuihin tavoitteisiin ja erilaisten vaihtoehtoisten mallien tarjoamiseen niiden saavuttamiseksi.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota myös siihen, että fossiilittoman liikenteen tiekartassa vuonna 2022 asetettuun tavoitteeseen liikenteen päästöttömyydestä vuonna 2045 ei kotimaan liikenteen osalta päästä missään skenaariossa. Myös liikenne- ja viestintävaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan (LiVL 6/2026 vp) kriittistä huomiota siihen, ettei suunnitelmassa ole laadittu erillistä skenaariota, jossa kyseinen tavoite saavutetaan, sillä tällainen tarkastelu mahdollistaisi vaihtoehtoisten, ilmastotavoitteet saavuttavien polkujen ja keinojen vertailun. Talousvaliokunta korostaa myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettyä arviota siitä, että liikenteen päästöjen vähentämisen vauhdittamiseen tukitoimenpitein on syytä varautua pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnittelussa liikenteen ja logistiikan kilpailukyvystä ja kotitalouksien ostovoimasta huolehtien.

Toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot ja menetelmien kehitysnäkymät

Ilmastolain (423/2022) 9 §:n 2 kohdan mukaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa on esitettävä keskeiset toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot perustuen kasvihuonekaasujen vähennystavoitteeseen sekä nielujen aikaansaamien poistumien kasvamista koskevaan tavoitteeseen. Selonteon luvussa 3 on kuvattu eri toimialojen etenemisvaihtoehtoja ja sitä, minkälaisia päästökehityksiä on odotettavissa.

Tarkastelulla on yhteys luvussa 4 tarkasteltuihin potentiaalisina pidettyjen suorien päästövähennysmenetelmien ja nielujen vahvistamismenetelmien kehitysnäkymiin: Ilmastolain (423/2022) 9 §:n 3 kohdan mukaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa on esitettävä arvio kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämistä ja nielujen vahvistamista koskevien menetelmien pitkän aikavälin kehitysnäkymistä. Säännöksen 4 kohdan mukaan suunnitelmassa olisi esitettävä myös muut tarpeelliset seikat, kuten esimerkiksi energia-, teollisuus- ja infrastruktuuri-investointien kehitys ja niiden merkitys päästökehitykselle. Tarkastelun kohteeksi ovat valikoituneet tekniset hiilinielut, sähköistyminen, ydinenergia, vetyteknologiat sekä maatalouden ja maankäyttösektorin ratkaisut. Näiden lisäksi myös kiertotalouden ja digitalisaation merkityksen on arvioitu voivan nousta tulevaisuudessa moninkertaiseksi nykyisestä.

Tekniset hiilinielut. Luonnon hiilinielut ovat keskeinen osa ilmastopolitiikkaa. Samalla niiden kapasiteetti on rajallinen ja viimeaikaisen kehityksen valossa myös altis nopeille muutoksille. Selonteossa on arvioitu teknisten hiilinielujen — erityisesti bioenergiaan perustuvan hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin (BECCS) — voivan nousta tulevaisuudessa tärkeiksi luonnon hiilinieluja täydentäviksi ratkaisuiksi. Suomalaisessa teollisuudessa syntyy vuosittain jopa 30 Mt biogeenistä hiilidioksidia, mikä tarjoaa merkittävän potentiaalin teknisten nielujen hyödyntämiselle, sillä hiilidioksidin talteenottaminen savukaasuista on huomattavasti energiatehokkaampaa ja siten kustannustehokkaampaa kuin ilmakehästä.

Toistaiseksi teknisten nielujen käyttöönottoa rajoittavat investointikustannukset, poliittisen ohjauksen puute, lupakäytännöt ja hiilidioksidin kuljetukseen vaadittavan infrastruktuurin

puuttuminen. Skenaarioiden mukaan CCS-teknologian laajamittainen hyödyntäminen voisi kuitenkin laskea kokonaispäästöjä useita miljoonia tonneja vuodessa vuoteen 2050 mennessä. Teknisten hiilinielujen toteutuminen riippuu viime kädessä siitä, syntyykö talteenotolle kannattavuutta ja vetytalouden tuotteille markkinoita.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös maa- ja metsätalousvaliokunnan (MmVL 12/2026 vp) arvioon siitä, että biokaasun tuotannon kasvaessa syntyy yhä enemmän puhdasta biogeenistä hiilidioksidia, jota on teknisesti yksinkertaista ja kustannustehokasta ottaa talteen suoraan tuotantoprosessissa. Biogeenisen hiilidioksidin talteenoton potentiaali tulisi tunnistaa selkeämmin osana Suomen realistisia pitkän aikavälin kehityspolkuja. Biohiilitoimiala voi VTT:n lokakuussa 2025 julkaiseman raportin mukaan saavuttaa jopa 3,8 megatonnin hiilidioksidin pysyvän poistotason vuositasolla.

Vetyteknologia. Selonteossa on arvioitu, että elektrolyysiin perustuvalla vedynvalmistuksella voi olla merkittävä rooli Suomen kasvihuonekaasupäästöjen hillitsemisessä vuoteen 2055 mennessä. On kuitenkin huomionarvoista, että puhtaan vedyn valmistus sisältää huomattavia energiahäviöitä. Näin ollen merkittävimmät hyödyt keskittyvät lähinnä sektoreille, joilla lähtökohtaisesti energiatehokkaampi suora sähköistys on haasteellista tai kallista. Näistä keskeisiä ovat sähköpolttoaineiden osalta lento- ja meriliikenne sekä raskas tieliikenne. Teollisuuden oleellisia prosesseja voivat olla esimerkiksi öljynjalostus, teräksen vetypelkistys tai lannoitteiden valmistus. Mikäli uutta kysyntää syntyy, Suomella on mahdollisuus lisätä puhtaan vedynvalmistuksen mittakaavaa merkittävästi jatkuvasti kasvavan uusiutuvan sähköntuotantokapasiteetin määrän ansiosta.

Toisaalta selonteossa on tunnistettu vetytalouden ratkaisujen kannattavuuteen liittyvät epävarmuudet. Sähköpolttoaineiden valmistuksessa tarvittavan hiilidioksidin tarjontaan vaikuttaa myös sen hyödynnettävyys ja kannattavuus teknisinä nieluina, mitä on tarkasteltu edellä. Kaikkeen vedynkäytön kannattavuuteen vaikuttavat myös muun muassa haasteellisten prosessien tai sektoreiden vaihtoehtoisten ratkaisujen ja elektrolyyserien investointikustannusten muutokset sekä sähkön hintatason kehittyminen. Vetytalous perustuu kaiken kaikkiaan puhtaan sähkön saatavuuteen, jossa olennainen osa on myös sähkönsiirtoinfrastruktuurilla. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että selonteossa on tarkasteltu vetytalouden merkitystä ja samalla kiinnitetty huomiota myös tarvittavan vetyinfrastruktuurin luomiseen. Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa ei kuitenkaan yksityiskohtaisesti esitellä ohjauskeinoja ja niiden priorisointeja vetytalouden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sähköistyminen. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille myös, että esimerkiksi digitaalisen teollisuuden ja datatalouden tai vetytalouden kehittyminen voisi tarkoittaa KEITOn skenaarioita suurempaa sähkönkulutusta. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi nyt esitetyssä korkeimman sähkönkulutuksen skenaariossa sähkönkulutus jää pitkällä aikavälillä vain noin 60 prosenttiin Fingridin sähköjärjestelmävisio vuodelle 2040 -raportissaan esittämästä skenaariosta, jossa lähtökohtana oli Suomen mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen sähköistämisessä ja vetytaloudessa. Kokonaisuutena kolme Fingridin viidestä skenaariosta yltää korkeampaan sähkönkulutukseen kuin pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman korkein skenaario. Fingridin ja KEITO LTS-skenaarion erot on tunnistettu myös selonteossa.

Talousvaliokunta korostaa, että laajamittainen sähköistyminen edellyttää joka tapauksessa suuria panostuksia sähköjärjestelmän kehittämiseen. Sähköistymisen edellytyksenä on kohtuuhintaisen ja päästöttömän sähköntuotannon toimitusvarma saatavuus sekä riittävä sähköverkkoinfrastruktuuri. Ydinenergian osalta ratkaisuja hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen ja yhteiskunnan sähköistymisen tarpeisiin haetaan samanaikaisesti olemassa olevista suurista laitoksista sekä uuden sukupolven pienreaktoreista (SMR). Talousvaliokunta on arvioinut sähköistymiskehitystä ja eri energiamuotojen asemaa Suomen energiapaletissa myös Kansallisen energia- ja ilmastostrategian (TaVM 10/2026 vp — VNS 8/2026 vp) käsittelyn yhteydessä ja kiinnittää lisäksi huomiota parhaillaan vireillä olevaan ydinenergialain kokonaisuudistukseen (HE 24/2026 vp).

Maankäyttösektori. Selonteon skenaariot osoittavat selkeästi, että Suomen ilmastopolitiikan keskeisin haaste liittyy maankäyttösektorin kehityksen epävarmuuteen. Talousvaliokunta toteaa myös, että muihin ilmastopolitiikan sektoreihin verrattuna maankäyttösektorin kasvihuonekaasulaskentaan liittyy erittäin suuria epävarmuuksia sekä itse laskennan että luonnonolosuhteiden osalta. Tämä koskee sekä lyhyen, keskipitkän että pitkän aikavälin tarkastelua ja siten myös vuodelle 2035 asetetun hiilineutraaliustavoitteen ja sen jälkeisen hiilinegatiivisuustavoitteen saavuttamista. Talousvaliokunta korostaa asiantuntijakuulemisessa esitettyä arviota siitä, että maankäyttösektorin päästökuilu on kurottava kiinni mahdollisimman hyvin, jotta kansantaloudelle koituvat kustannukset saadaan minimoitua.

Maankäyttösektorin kehitykseen vaikuttaa voimakkaimmin metsien käyttö, mutta myös erityisesti orgaanisten viljelysmaiden käytössä tapahtuvilla muutoksilla on merkittävä rooli. Suunnitelmassa on tarkasteltu myös voimassa olevaan EU-sääntelyyn perustuvan taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin kehitystä. Tältä osin talousvaliokunta korostaa ympäristöministeriön toteamusta siitä, että EU:n ilmastosääntely näiden sektoreiden osalta on vielä epävarma puhuttaessa vuoden 2030 jälkeisestä ajasta. Tämä tarkoittaa, että sektorimäärittelyihin voi tulla sellaisia muutoksia, joiden vuoksi on haastavaa arvioida esimerkiksi taakanjakosektorin ohjauskeinojen kehitystä vuoteen 2050 asti.

Selonteossa on todettu, että metsäteollisuuden toimialan osalta puun jalostusarvon nosto mahdollistaisi fossiilisia raaka-aineita korvaavien tuotteiden viennin globaaleille markkinoille, toimialan hiilikädenjäljen vahvistamisen edelleen sekä arvonlisän tuottamisen ja työllisyyden noston Suomen kansantaloudelle. Talousvaliokunta pitää tätä tärkeänä tavoitteena, mutta kiinnittää ympäristövaliokunnan (YmVL 10/2026 vp) tavoin kriittistä huomiota siihen, ettei kehityskulkujen realistisuutta ole tarkemmin arvioitu.

Suunnitelmassa ei esitetä metsätalouden osalta konkreettisia toimenpide-ehdotuksia hiilineutraaliuden saavuttamiseen tai keinoja hakkuumäärien pienentämiseen. Vaikutukset maankäyttösektorin hiilinieluun ja päästöihin vaikuttavat kytkeytyvän ainoastaan ihmisen toiminnasta johtuvaan puuston poistumaan. Talousvaliokunta korostaa ympäristövaliokunnan arviota siitä, että suunnitelman käsittelyssä olisi hyvä korostaa joustavuutta ja varautumista eri kehityskulkuihin. Esimerkiksi puutuotteiden maailmanmarkkinakysynnän vaikutukset hakkuumääriin sekä hakkuumäärien vaikutus hiilivuotoon jäävät skenaariotarkastelun ulkopuolelle.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös suunnitelman toteamukseen siitä, että tieteellisen tutkimuksen mukaan hakkuiden vähentäminen Suomessa ja EU-alueella voi korvautua lisähakkuilla ja tuotannolla muulla alueella, jossa metsien hiilensidonta vähenee, päästöt lisääntyvät ja biodiversiteetti heikkenee. Talousvaliokunta yhtyy myös ympäristövaliokunnan (YmVL 10/2026 vp) arvioon siitä, että hiilivuodon ja toisaalta hiilikädenjäljen näkökulma olisi hyvä sisällyttää tiiviimmin mukaan skenaariotarkasteluun.

Maatalous. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että maatalouden päästöt muodostavat skenaarioissa 2035 eteenpäin jo lähes tai yli puolet koko Suomen päästöistä. Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt vähenevät kuitenkin kaikissa selonteossa esitetyissä etenemisvaihtoehdoissa nykytasoon verrattuna. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös maa- ja metsätalousvaliokunnan arvioon (MmVL 12/2026 vp) siitä, että maatalouden päästöjen vähentäminen on haastavaa.

Talousvaliokunta korostaa toisaalta myös maa- ja metsätalousvaliokunnan arviota siitä, että maatalouden ilmastotyössä tulee varmistua siitä, ettei kansallisen ruoantuotannon edellytyksiä heikennetä ja elintarvikehuoltovarmuuden toteutumista vaaranneta. Suomen ruokatuotannon strategisessa suunnittelussa tulee yleisesti ottaa huomioon maapallon väkiluvun kasvu sekä ilmastonmuutoksen aiheuttama ruoantuotantoalueiden kuivuminen esimerkiksi Etelä-Euroopasssa.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi pitkällä aikavälillä tarvitaan sekä jo tiedossa olevia keinoja ja niiden tehostamista että uusia keinoja. Toimenpidevalikoima tulee monipuolistumaan ja samalla vaikutusten mittaaminen, todentaminen ja raportointi tehostuvat. Talousvaliokunta korostaa tarvetta löytää päästövähennyksiin kustannustehokkaita päästövähennyksiä maataloussektorilla, huoltovarmuudesta, ruokaturvasta ja kotimaisesta ruuantuotannosta huolehtien.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta on monissa yhteyksissä, viimeksi kansallista energia- ja ilmastostrategiaa arvioidessaan (ks. TaVM 10/2026 vp — VNS 8/2025 vp), kiinnittänyt kriittistä huomiota ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän monimutkaisuuteen ja siihen liittyvien eri selontekojen muodostamaan kokonaisuuteen. Nyt tarkasteltavaa selontekoa arvioidessaan myös ympäristövaliokunta (YmVL 10/2026 vp) on todennut, että selonteko annettiin eduskunnalle muiden ilmastolain edellyttämien suunnitelmien jälkeen eikä pitkän aikavälin suunnitelman ja muiden suunnitelmien välillä vaikuta olevan sisällöllistä yhteyttä. Tässä kokonaisuudessa pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma jää sen vuoksi irralliseksi osaksi, jolla ei vaikuta olevan vaikutusta ilmastopolitiikan toimenpiteiden suunnitteluun. Talousvaliokunta pitää tärkeänä arvioida jatkossa suunnitelman sisältöä ja ajoitusta suhteessa muihin ilmastolain mukaisten suunnitelmien valmisteluun. Järjestelmän virtaviivaistamisen tarvetta korostaa myös se, että käsillä olevan suunnitelman lisäksi Suomen on laadittava vielä erillinen EU:n lainsäädännön mukainen pitkän aikavälin strategia. Mahdollisuutta yhdistää kansallinen pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ja EU-lainsäädännön edellyttämä suunnitelma tulisi harkita.

Talousvaliokunta pitää pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman skenaarioita laadukkaasti laadittuina, ja ne avaavat varsin hyvin mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja, joskin tietopohjan ajantasaisuudessa on haasteita. Samalla ne ovat tietyiltä osin varsin konservatiivisia ja mukailevat nykyistä elinkeinorakennetta. Talousvaliokunta yhtyy myös asiantuntijakuulemisessa esitettyyn arvioon siitä, että päästökehityksen ohella olennaista olisi skenaarioiden ja menetelmien taloudellisten vaikutusten tarkastelu. Menetelmien tarkastelun osalta kehitysnäkymistä puuttuvat lähes kokonaan kvantitatiiviset arviot menetelmien kustannuksista ja kustannuskehityksestä, investoinneista ja mittakaavoista, sähköistymistä ja biogeenisen hiilidioksidin nykyistä kokonaistuotantoa lukuun ottamatta. Vaikka selonteon tarkoituksena ei ole politiikkatoimien linjaaminen, tällaiset arviot edesauttaisivat kokonaiskuvan muodostamista kehitysnäkymistä ja skenaarioiden realistisuudesta.

Talousvaliokunta on korostanut useissa asiayhteyksissä teknologianeutraliteetin, kustannustehokkuuden ja markkinaehtoisuuden lähtökohtia ilmastopolitiikan ja sen sääntelyjärjestelmän suunnittelussa. Nämä muodostavat lähtökohdat myös toimivalle taloudelliselle toiminta- ja investointiympäristölle: päästövähennykset perustuvat investointeihin, jotka edellyttävät myös sääntelyltä vakautta ja ennakoitavuutta. Myös nyt tarkasteltavan selonteon lähtökohdat ovat pitkälti kytköksissä EU:n ilmastopolitiikkaan ja sen sääntelyjärjestelmään. Sen vuoksi pitkän aikavälin kehitys ja myös eri skenaarioiden toteutumiskelpoisuus kytkeytyy mahdollisiin EU:n ilmastosääntelyn muutoksiin. Talousvaliokunta korostaa myös tältä osin sääntelyn ennakoitavuuden merkitystä ja painottaa erityisesti toimivan päästökauppajärjestelmän merkitystä keskeisenä ohjauskeinona.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 11/2025 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Valiokunnan mietintö TaVM 11/2026 vp

Helsingissä 7.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Teemu Kinnari kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen